

**UTICAJ KONFORMIZMA NA FORMIRANJE PREDRASUDA O
PSIHOLOZIMA**

**THE INFLUENCE OF THE CONFORMITY ON FORMATION
PREJUDICES ABOUT PSYCHOLOGISTS**

Autor:

ALEKSANDRA MILADINOVIĆ, učenica IV razreda Gimnazije „Stevan Jakovljević“
Vlasotince, Regionalni centar za talente Vranje

***Mentor:* DRAGANA STANKOVIĆ**, diplomirani psiholog, profesor psihologije pri
Gimnaziji „Stevan Jakovljević“, Vlasotince

Vlasotince, 2016.

**UTICAJ KONFORMIZMA NA FORMIRANJE PREDRASUDA O
PSIHOLOZIMA
THE INFLUENCE OF THE CONFORMITY ON FORMATION
PREJUDICES ABOUT PSYCHOLOGISTS**

Autor:

ALEKSANDRA MILADINOVIĆ, učenica IV razreda Gimnazije „Stevan Jakovljević“
Vlasotince, Regionalni centar za talente Vranje

Mentor: DRAGANA STANKOVIĆ, diplomirani psiholog, profesor psihologije pri Gimnaziji
„Stevan Jakovljević“, Vlasotince

REZIME

Predstavljeno istraživanje ima za cilj da pokaže kako stepen konformisanja utiče na formiranje negativnih predrasuda o psiholozima. Na osnovu iskustva znamo da postoje mnoga pogrešna uverenja i zablude zbog kojih su psiholozi etiketirani u društvu. Sa druge strane o predrasudama znamo da su vrste stava koje karakteriše nedostatak opravdanosti činjenica na kojima se zasnivaju. Pa tako površne i neproverene informacije često kreiraju naš odnos prema nekim društvenim pojavama, kao i prema psihologiji i psiholozima. Uzorak je činilo 40 ispitanika, dva odeljenja I i IV razreda Gimnazije „Stevan Jakovljević“ u Vlasotincu. Ispitanici su bili različitog pola, uzrasta i različitih crta ličnosti pa su ove varijacije postavljene kao kontrolne varijable prilikom ispitivanja. Za potrebe ovog istraživanja konstruisan je upitnik na koji su ispitanici odgovarali da bi postavljene hipoteze o uticaju konformizma na predrasude o psiholozima bile testirane i shodno dobijenim rezultatima potvrđene ili odbačene.

Ključne reči: uticaj, konformizam, predrasude o psiholozima, ispitanici, upitnik.

SUMMARY

The aim of the introduced research is to show in what way to show how the degree of conformity affects forming negative prejudice about psychologists. Based on experience we know there are many inaccurate beliefs and misconceptions because of psychologists are labeled in society. On the other hand, we know that prejudice are kind of attitude characterized by insufficient validity of facts on which they are formed. And so, shallow and unconfirmed informations often create our relationship towards some social phenomena as well as towards psychology and psychologists. The sample consisted of 40 respondents- the students high school 'Stevan Jakovljevic' from Vlasotince. The respondents were different gender, different ages and different personality traits, that is why these variations were set as the control variable during the research. Because of the research, a questionnaire was made and the respondents have to fill it in order for the hypothesis about the influence conformism impact on prejudices about psychologists forming to be confirmed.

Key words: the influence, conformity, prejudice of psychologists, the subjects, the questionnaire

TEORIJSKI OKVIR

Konformizam jeste jedan od puteva formiranja i menjača stavova. Pod konformiranjem ili konformizmom se podrazumeva manifestovanje stavova, mišljenja ili ponašanja karakterističnog za grupe kojima pripadamo - upravo zbog toga što im pripadamo.ocene i stavove grupe čiji smo članovi i mi usvajamo ili samo manifestujemo. Nisu to mišljenja do kojih smo sami došli ili načini ponašanja koje bismo, da nema ugledanja na tuđe ponašanje, usvojili. Termin konformizam upotrebljava se na više različitih načina. Može se definisati kao pridržavanje grupnih normi ili kao svako popuštanje grupnom pritisku, bilo da je pritisak stvaran ili samo pretpostavljen. Krec i Krafild prave razliku između jednoobraznosti i konvencionalizma, s jedne strane i konformizma, sa druge. Konformizam definišu kao popuštanje pojedinca pritisku grupe u suđenju ili akciji, koji proizilazi iz sukoba između njegovog vlastitog mišljenja i onog koji zastupa grupa. (Krec, Krafild & Balaki, 1962/1972) Ishod konformiranja je da osoba sudi, veruje i postupa u saglasnosti sa suđenjem, verovanjem i akcijom grupe. Pritisci grupe mogu da budu eksplicitni i implicitni. Kada su pritisci eksplicitni onda grupa otvoreno preti i vrši prinudu na pojedinca da se konformira. O implicitnom pritisku se govori kada taj pritisak nije otvoren, osoba sama opaža da se njegovi sudovi i uverenja i akcije razlikuju od onih koji predstavljaju normu za grupu kojoj pripada. Pravi se razlika i između praktičnog i istinskog konformizma. Kod prvog osoba usaglašava svoje aktivnosti i izražava mišljenja koja izražava i grupa, ali zadržava svoje unutrašnje, lično ubeđenje. Kod istinskog konformizma osoba se i po spoljašnjem ponašanju i po unutrašnjem uverenju saglašava sa onim što čini i govori većina. Prvo eksperimentalno ispitivanje konformizma izvedeno je još početkom tridesetih godina prošlog veka, pioniri sistematskog eksperimentalnog ispitivanja delovanja grupnog pritiska na rasuđivanje pojedinca bili su Muzaref Serif (Sherif, 1936), Solomon Asch (Asch, 1940) i Ricard Krafild (Crutchfield, 1954). Situacija i ličnost određuju stepen konformizma (Krec, Krafild & Balaki, 1962/1972).

Situacioni faktori: Veličina grupe, fizičko prisustvo drugih, sastav grupe (što subjekat svoju sposobnost za rešavanje zadataka ocenjuje kao slabiju, to je stepen njegovog konformizma veći, i obrnuto; ovaj faktor je izgleda odgovoran za nešto viši stepen konformističkog ponašanja žena u eksperimentalnim uslovima).

Faktori vezani za ličnost: Inteligencija, motivaciono i emotivno funkcionisanje, pojam o sebi (konformisti sebe doživljavaju kao inferiorne i lično neadekvatne), interpersonalni odnosi, lični stavovi i vrednosti.

Predrasude su izrazito negativni i kognitivno neizdiferencirani stavovi, mogu da služe odbranama ega. To su vrste stavova, od stavova se razlikuju po tome što nisu zasnovane na činjenicama, nego su njima i suprotne, redovno su praćene jakim emocijama i uporno se održavaju. Predrasude mogu da budu pozitivne i negativne. Kada se bez osnova smatra da je nešto dobro i važno, to su pozitivne predrasude. Negativnim predrasudama se smatraju one koje sadrže negativan odnos prema osobama ili pojavama, a koji se obrazlaže neosnovanim ocenama. Kada postoji takav neosnovani negativni odnos prema pojedinim narodima, govori se o etničkim predrasudama. Slične etničkim predrasudama po neosnovanosti i negativnim posledicama su i rasne i verske predrasude. Izvor predrasuda jesu pogrešna uverenja grupe, izloženost netačnim informacijama i lakovernost. Predrasudama pojedinac često rešava razne svoje teškoće. To posebno važi za etničke predrasude. Mnogi svoju agresivnost, izazvanu sprečavanjem zadovoljenja želja (frustracijom), usled tradicionalnih gledanja, usmeravaju na pripadnike određenih naroda i grupa. Na ovome se zasniva i poznata frustraciona teorija predrasuda. U borbi protiv predrasuda donose se zakonski propisi protiv njihovog ispoljavanja. Drugi način je prosvetčivanje i informisanje o neopravdanosti predrasuda. Delotvornije sredstvo u borbi protiv predrasuda je sistematsko vaspitanje protiv predrasuda. Takvo vaspitanje može da pruži škola, ali i humanističko vaspitavanje u porodici od najranijih dana.

METODOLOŠKI PRISTUP PROBLEMU

Problem istraživanja

Osnovni problem ovog istraživanja je ispitivanje povezanosti konformizma sa nastankom predrasuda o psiholozima.

Osnovni ciljevi istraživanja

- Ispitati da li postoji povezanost između konformizma i predrasuda kod osoba različitih polova.
- Ispitati da li postoji povezanost između konformizma i predrasuda kod osoba različitog uzrasta.

- Ispitati da li postoji povezanost između konformizma i predrasuda kod osoba različitih crta ličnosti.

Hipoteze

Opšta hipoteza:

- Postoji povezanost konformizma i nastanka predrasuda o psiholozima.

Specifične hipoteze:

- Postoji povezanost između konformizma i predrasuda kod osoba različitih polova.
- Postoji povezanost između konformizma i predrasuda kod osoba različitog uzrasta.
- Postoji povezanost između konformizma i predrasuda kod osoba različitih crta ličnosti.

Varijable

- Nezavisna varijabla: konformizam
- Zavisna varijabla: Postojanje predrasuda o psiholozima
- Kontrolne varijable: Pol, godine starosti i crte ličnosti kod ispitanika

Ispitanici

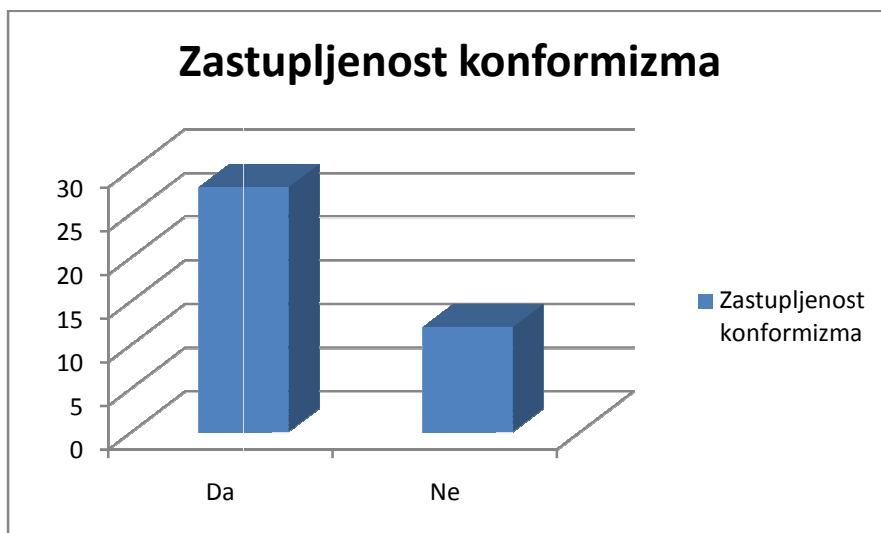
Istraživanje je sprovedeno marta 2016. godine. Ispitanici su bili učenici dva odeljenja I i IV razreda Gimnazije „Stevan Jakovljević“ u Vlasotincu. Uzorak je činilo četrdeset ispitanika različitih polova, uzrasta i obrazovanja. Razlog zbog kog su izabrani ispitanici bio je da se potvrde ili opovrgnu hipoteze o podložnosti konformiranja različitih osoba i njegovom uticaju na nastanak predrasuda o psiholozima.

Postupak i instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja konstruisana su dva upitnika: upitnik koji ispituje prisutnost konformizma i upitnik o predrasudama o psiholozima. Na osnovu pitanja iz prvog upitnika saznajemo da li je i u kojoj meri prisutan konformizam kod ispitanika različitih polova i uzrasta. Drugi upitnik sastoji se iz pitanja kojima se ispituje prisustvo predrasuda kod ispitanika, kako bi se potvrdile ili opovrgle postavljene hipoteze. Ispitanici su imali neograničeno vreme da popune upitnike. Takođe su zamoljeni da budu iskreni i da podaci neće biti zloupotrebljeni već su isključivo za potrebe istraživanja. Upitnici su anonimnog karaktera.

REZULTATI I DISKUSIJA

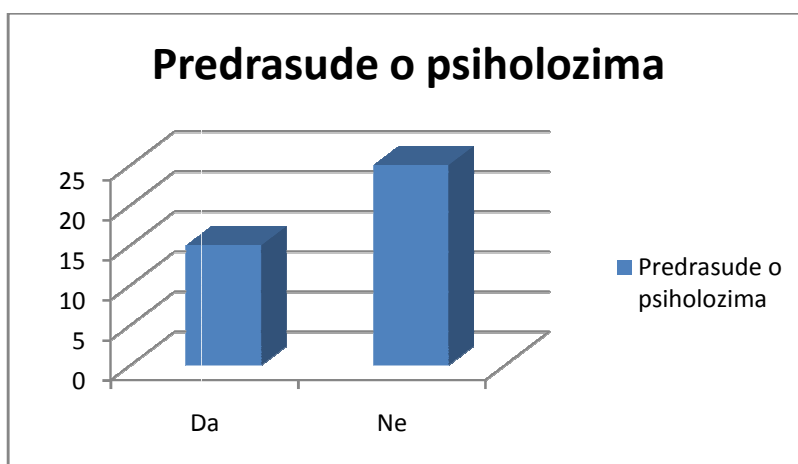
Upitnici koji su merili zastupljenost konformizma pokazali su sledeće rezultate: **Kod 28 ispitanika od 40 zastupljen je konformizam, dok kod 12 njih nije zastupljen.**

Grafikon 1. : Zastupljenost konformizma kod adolescenata

Graph 1. : Representation of conformism in adolescents

Što se postojanja predrasuda o psiholozima tiče, rezultati su sledeći: **kod 15 ispitanika od 40 prisutne su predrasude o psiholozima, dok kod 25 ispitanika nisu prisutne predrasude.**

Grafikon 2. : Zastupljenost predrasuda o psiholozima

Graph 2. : Representation of prejudices about psychologists

Što se povezanosti između konformizma i predrasuda o psiholozima tiče, rezultati su sledeći: kod 23 ispitanika kod kojih je prisutan konformizam, postoje i predrasude o psiholozima, dok kod 5 ispitanika kod kojih je prisutan konformizam, ne postoje predrasude o psiholozima. Od 12 ispitanika koji nisu pokazivali znake konformizma, 6 ispitanika imaju predrasude o psiholozima, 6 nemaju.

Što se tiče pola ispitanika, dobijeni su sledeći rezultati: od 28 ispitanika kod kojih je prisutan konformizam, 19 ispitanika bilo je ženskog pola, preostalih 9 je muškog pola. Kod 12 ispitanika kod kojih nije prisutan konformizam, 8 ispitanika bilo je ženskog pola, preostalih 4 muškog pola. Kada govorimo o predrasudama: od 15 ispitanika sa predrasudama, 9 je bilo muškog pola, 6 ženskog pola. Od 25 ispitanika bez predrasuda, 15 je bilo ženskog pola, 10 muškog pola.

Prema uzrastu ispitanici su podeljeni na sledeći način: 20 ispitanika su bili učenici četvrtog razreda gimnazije, dok su preostalih 20 bili učenici prvog razreda gimnazije. Što se tiče godina starosti ispitanika, dobijeni su sledeći rezultati: kod 12 učenika prve godine kod kojih je prisutan konformizam postoje i predrasude o psiholozima. Kod 8 učenika prve godine kod kojih nije prisutan konformizam ne postoje predrasude. Kod 16 učenika četvrtre godine kod kojih je prisutan konformizam postoje i predrasude o psiholozima, dok kod 4 učenika kod kojih nije prisutan ne postoje.

Što se tiče crta ličnosti ispitanika (osećaj inferiornosti) dobijeni su sledeći rezultati: 17 ispitanika kod kojih je prisutan konformizam sebe smatra inferiornim u odnosu na druge, dok 11 njih nema osećaj inferiornosti. Od 12 ispitanika kod kojih nije prisutan konformizam 5 ispitanika

ima osećaj inferiornosti, 7 njih nema. Kad govorimo o predrasudama 9 ispitanika od 15 kod kojih postoje predrasude ima osećaj inferiornosti, 6 ispitanika nema. Od 25 ispitanika koji nemaju predrasude o psiholozima 17 nemaju osećaj inferiornosti, dok 8 ispitanika ima.

Upitnik o konformizmu

- U nejasnim situacijama , ako procenjujem da nemamo dovoljno dobre informacije oslanjam se na tuđe odgovore.

Da/Ne

- Svoj stav o nekoj pojavi donosim u skladu sa mišljenjem referentne grupe kojoj pripadam (porodica, vršnjaci).

Da/Ne

- Smatram da se moji stavovi u velikoj meri podudaraju sa stavovima grupe kojoj pripadam.

Da/Ne

- Plašim se da ću naići na osudu ako se moji stavovi ne podudaraju sa stavovima vršnjaka.

Da/Ne

- Osećam intenzivnu brigu za druge osobe, pasivniji sam i sugestibilniji.

Da/Ne

- Imam osećaj inferiornosti (imam osećaj niže vrednosti u odnosu na druge)

Da/Ne

- Siguran sam u svoje stavove i odluke i donosim ih samostalno.

Da/Ne

Upitnik o predrasudama

- Za onoga ko posećuje psihologa mislim da ima psihičke probleme sa kojima ne ume sam da se nosi.

Da/Ne

- Ako smatram da mi je potrebno, obratio bih/ne bih se obratio psihologu.

- Obraćanje psihologu bi značilo da sa mnom nešto nije u redu.

Da/Ne

- Odlazak kod psihologa u školi doživljavam (doživljavao sam) kao kaznu.

Da/Ne

- Psiholog na osnovu prvog utiska i kratkog razgovora može da pročita moje misli i da predvidi moje ponašanje.

Da/Ne

- Imam uverenje da psiholozi umeju da čitaju misli, da se bave telepatijom ili da su hipnotizeri.

Da/Ne

- Psiholog i psihijatar obavljaju istu funkciju.

Da/Ne

ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje bavilo se ispitivanjem uticaja konformizma na formiranje predrasuda o psiholozima, ali i uticaja ostalih pomenutih varijabli (pol ispitanika, uzrast, crte ličnosti) Rezultati o zastupljenosti konformizma i predrasuda su sledeći: kod 70% od ukupnog broja ispitanika zastupljen je konformizam, dok kod 30% nije. Kada govorimo o predrasudama, 37,5% ispitanika ima predrasude o psiholozima, dok 62,5% nema. Što se tiče povezanosti između konformizma i predrasuda rezultati su sledeći: 57,5% ispitanika sa konformizmom ima predrasude o psiholozima, 12,5% onih kod kojih je prisutan konformizam nema predrasuda. 15% ispitanika kod kojih nije prisutan konformizam ima predrasude o psiholozima i isto toliko njih (15%) nema.

Što se tiče pola ispitanika, dobijeni rezultati su sledeći rezultati: od 70% ispitanika sa konformizmom 47,5% su bili ženskog pola, a 22,5% muškog. Od 30% kod ispitanika kod kojih nije zastupljen konformizam 20% bilo je ženskog pola, njih 10% bilo je muškog pola. Što se tiče predrasuda: 22,5% ispitanika bilo je ženskog pola, a 15% muškog od ukupnog procenta onih sa predrasudama koji iznosi 37,5%. Među ispitanicima bez predrasuda (62,5%) bilo je 37,5% ženskog pola i 25% muškog pola.

Što se tiče godina starosti ispitanika, dobijeni su sledeći rezultati: 30% učenika prve godine kod kojih je zastupljen konformizam imaju predrasude o psiholozima. 20% učenika prve godine, bez konformizma nema ni predrasude. Kada govorimo o četvrtoj godini 40% sa konformizmom imaju predrasude, dok 10% nemaju.

Što se tiče crta ličnosti ispitanika (osećaj inferiornosti) možemo govoriti o sledećim rezultatima: 42,5% ispitanika sa konformizmom ima osećaj inferiornosti, 27,5% nema. 12,5% ispitanika kod kojih nije zastupljen konformizam ima osećaj inferiornosti, dok 17,5% ima. Kod 22,5% ispitanika sa predrasudama zastupljen je osećaj inferiornosti, kod 15% nije. 42,5% onih bez predrasuda ima osećaj inferiornosti, dok 20% ispitanika nema.

Ovo istraživanje je potvrdilo opštu hipotezu da konformizam utiče na formiranje predrasuda i sve specifične hipoteze, odnosno da se žene češće konformiraju od muskaraca, da je kod ispitanika nižih uzrasta zastupljeniji konformizam, kao i kod ispitanika sa osećanjem niže vrednosti.

Zahvaljujemo se svima koji su nam svojom podrškom ili na bilo koji drugi način olakšali pisanje ovog rada.

Literatura:

Žiropadja-Lj., Uvod u psihologiju, 2. dopunjeno izdanje, Beograd, 2009,
Rot-Radonjić N.S., Psihologija, 12. izdanje, 2007. godina,
<http://www.psihoverzum.com/>